

OD ISTE AUTORKE

DNEVNIK SRPSKE DOMAĆICE

TVOJ ANĐEO ČUVAR

AZBUKA MOG ŽIVOTA

MIRJANA BOBIĆ MOJSILOVIĆ

Copyright © 2008, Mirjana Bobić Mojsilović
Copyright © ovog izdanja 2017, Laguna

AZBUKA MOG ŽIVOTA

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Putujem u Meksiko, pa iz Čičen Ice u Novu Kaledoniju, onda se odjednom nađem na farmi meda kod Kuršumlje, preda mnom se smenjaju manekenke tužnih očiju, anoreksične ruske devojčice, koje u kameru spremno govore da vole *Fashion TV*, lovci na ajkule, oznojeni televandelisti koji govore o moći vere, plastični hirurzi sa Beverli Hillsa koji se bave podmlađivanjem vagina, fragmenti sapunskih opera na španskom i portugalskom puni suza. Sitno secanje luka. Izvlačenje lotoa – devojčice u crvenim satenskim haljinama drže brojeve i namiguju, dok voditeljka dramatično isturenog kuka poručuje: „Pazite šta želite, jer mi ispunjavamo sve želje!“ Zatim se ređaju domaće političke pričaonice, vesti u kojima se pominju mrtvi, Madona na MTV-ju, scene iz života srpskih poslanika, filmske sudnice, stota repriza dramatizacije života Henrija Osmog, reportaža sa Ostroga, dve natapirane lezbijke u sceni kunilingusa, dizači tegova, astrolozi koji savetuju da se uradi detaljan pregled krvne slike i bešike(!), berzanski

izveštaji, čovek koji jede bubašvabe, i zatim, odjednom, slika sata i kazaljke koja se pomera.

Dva i trideset.

Tako je stalno.

U početku sam danima zurila u televizor. Mogla sam tako satima: nepomična, skoro kao statua, gledam u ekran, sa palcem zalepljenim za daljinski upravljač. Kad ne zurim u televizor, neprestano razmišljam o onom Murakami-jevom moru na koje nečujno pada kiša, a da to niko ne zna, čak ni ribe. Neprestano razmišljam o tom moru, o toj ogromnoj neutešnoj tajni.

Ja sam ta kiša koja nečujno pada u more, a da to niko ne zna. To je moj život.

Zavese navučene na pola prozora. Prepuna pepeljara. Iz dvorišta, u avgustu, dopire tiha i prijatna pesma zrikavaca.

Nokti na nogama savršeno izgledaju, krv – crveni lak se ne mrda već nekoliko dana. Lepa su mi stopala. Moje ruke ponovo su negovane.

Iz kuhinje čujem kapi vode kako padaju u sudoperu, sa onim malim praskom. Trebalo bi da zovem vodoinstallatera da promeni gumicu. Zevam. Trebalo bi da spavam. Trebalo bi da legnem. Trebalo bi da ugasm televizor. Trebalo bi da se bolje držim. Ali šta ako ima nešto što ne bi trebalo da propustim? Na primer, nešto iz oblasti astronomije, ili nešto o najnovijim arhitektonskim čudima u Kini? Ili neke nove vesti o poplavama u trećem svetu, o novootkrivenom genu, ili neku genijalnu reprizu *Monti Pajtona*? Navučena na TV.

Onda palim još jednu cigaretu i odvlačim se do kuhinje. Sudovi su oprani, samo je ostala šolja od čaja, ili činičica sa kikirikijem, ali to ću ujutru. Za mnom trčkara glas

spikera sa *Eksplorera* koji poručuje da je otkriveno da se strah i panika najbolje leče koncentrisanjem na alfabet. Svako slovo – nova asocijacija, i panika nestaje. Nasmešim se na tu pomisao, P – panika. Misliti o panici, najkraći je način da ona oslabi. Ima logike.

Prelazim rukom preko čiste, glatke kuhinjske ploče i pomislim kako sada jedva da se i sećam kad sam poslednji put uključila punu mašinu za pranje sudova. Bilo je to kad sam pravila pijanog šarana, zimus, za Badnje večer.

Prljam za jednu osobu.

Sama sam, kao panj. Sama sam kao pusto ostrvo.

I, to niko ne zna.

Zatim se odvlačim u krevet. Ležim na sredini, sama, u tom praznom carstvu za dvoje.

Otkad su svi otišli, ja sam još više postala ona udaljena kiša koju niko ne primećuje. A možda sam to bila oduvek, samo što to niko nije video.

Niko me nikada nije čuo.

Navlačim čaršav do brade. Ležim u mraku, i zatim zatvaram oči. Ćutim. Osluškujem šapat, zastrašujući, dugi šapat noći.

Padam u san tek pred zoru. Ne sanjam više ništa.

Tako je otkako je otišao.

P, kao panika. Drhtim.

Pariz. Poslednji tango u Parizu. Zamišljam da je mrtav, da leži tu, u dnevnoj sobi: Marlon Brando kleči kraj odra svoje voljene neverne žene i priča joj.

P, preživeću. P, kao priča.

P, kao pričest. Kao plač.

S, strah. Snovi, sin.

N, neizvesnost.

K, košulje, njegove košulje, ispeglane.

P, pakovanje. Peglanje.

Z, zauvek. „Ovaj put zauvek“, kao u onoj pesmi. Z, zbogom. Zvaću te.

K, kofer, samsonajt. Kravate.

O, oprosti.

U, umreti, uvek, uvuci kragnu. Uvrede.

T, telefon. „Doći ću predveče“, rekao je, „ako ti odgovara, da uzmem svoje stvari.“

R. Razmislio je, tako je rekao, za sve je bolje da ode.

Za nekoliko sati, doći će, da bi otišao. Strah me je, sada, kad smo se dogovorili, odjednom, strah me je da ga vidim, ponovo, oči u oči, dok ulazi, dok mu predajem kofer, dok uzima svoj život, spakovan i ispeglan. Strah me je da se ne rasturim od te nepodnošljive scene, samo od toga me je strah. Nije me strah od samoće.

Preživieću.

„Mama, je l' sve u redu? Nisi valjda u nekom bedaku?“

„Sve je u redu, ne brini. Kako si...?“

„E, našla sam govornicu iz koje mogu da te zovem za dž, ali traje samo tri minuta. Jedem supu svakog dana kod onog Kineza, ne brini, ofarbala sam se u crveno... Jebote, al' ovo krči... Izvini što psujem, ali ovo je kaos, jeste da je džabe, ali... Super sam, ne brini, dobila sam prekjue rezultate sa onog kolokvijuma, super sam uradila... e, ovo će da se prekine. Aj' ćao, zovem te...“

To je Marta. Moja ćerka. Brza, slobodna, bezbrižna poput leptira. Dvadeset godina. Odlepršala je u „drugu dimenziju“, tako voli da kaže za svoju stipendiju. Već šest meseci živi u Londonu.

A Luka, moj dvadesetčetvorogodišnji sin, već skoro godinu dana živi na Ibici. Javlja se jednom mesečno, kaže da ne stiže češće.

Decu sam videla pre šest meseci, a, ipak, moje osećanje usamljenosti postojalo je i kada su bili tu, kada su svi bili tu, kada smo bili porodica. Činjenica da su se moja deca otisnula za svojom sudbinom nije na mene delovala užasavajuće kako se to očekuje u životima majki na ovim prostorima. Nekako sam odavno osetila da smo, u stvari, odvojeni jedni od drugih, da su oni, moja deca, odvojeni od mene odavno, možda čak i onog trenutka kada su prvi put pokazali da im je dobro i bez mene, da im ne nedostajem, da će preživeti, a to je bilo dok su još bili gimnazijalci. Ne, nisam savršena, ali u svakom slučaju nisam od onih majki koje guše svoju decu. Jednostavno sam ih pustila da se osamostale, i kada sada razmislim, otkrivam da je moja poznata vaspitačka širina možda proizlazila iz mog egoizma. Bilo mi je lakše da mi deca brzo odrastu, kako bi više vremena ostalo za mene. Da bih imala slobodno vreme, da bih mogla da uživam. Da idem kod frizera, kod pedikira, da izlazim po kafanama, da idem u šoping, da živim životom preporučenim u medijima za savremenu urbanu ženu. Da budem uspešna.

Sad, odjednom, ne znam šta ću sa tim vremenom. Imam sve vreme samo za sebe, a opet, ono neumitno ističe. Za dva dana punim pedeset godina.

To je polovina od sto godina samoće.

Od kada je Uroš otišao, pre dva meseca, prošla sam fazu šoka, pa melanholije.

Suvi poljubac, knedla u grlu, priznaje da se zaljubio, da je to jače od njega, da mora da ode da me ne bi mrzeo,

da ga je ona vratila u mladost, da je s njom opet mlad, to su te reči, opšta mesta, moli me da ga ne mrzim, da to nije planirao, da mi ostavlja sve, i da bar ja moram da ga razumem, da bar ja znam o čemu govori.

Samo sam duboko disala, vrlo duboko, do onesveščivanja, da sprečim da me osećanje praznine obuzme odmah. Moj muž je otišao zagrlivši me, ruke mi nemoćno vise pored butina, njegove ruke na mojim mirnim leđima, osećam da bi mogao da plače od ganutosti što sam tako dobra, što ne plačem, što mu ne otežavam.

Kad sam javila deci da je tata otišao, ispostavilo se da je Marta znala da tata nešto brlja, i Luka je nešto znao, moja deca nisu imala komentar, to je ta generacija, naša kost i meso, tako različiti, tako sebični, tako usredsređeni na sebe, tako modernih shvatanja. Tako nepristrasni. Neće stati ni na čiju stranu, oni su, ionako, otišli i započeli sopstven život daleko odavde.

Nisam ništa tražila od njih. Možda i zato da se ne bih razočarala.

Ne, nije to pitanje ljubavi – muž se nikada tako ne može voleti, ali njegov odlazak označio je odlazak svih. Samo sam ja ostala.

Otišao je Luka, samo se javio sa letovanja da će ostati još neko vreme, da radi u nekoj diskoteci, da mu španski odlično ide, i da ne brinem.

Onda je šest meseci kasnije Marta otišla u London.

Onda je otišao Uroš, sad, pre dva meseca.

Samo osećanje iznenadne pustoši, život koji se poslednjih nekoliko nedelja sastoji od neprestanog ponavljanja istih pokreta, koraka, sa čudnim osećanjem da je, nekako, onaj bolji deo mog života završen. Jednostavno, ništa se

više nije dogodilo. Oni su otišli, i kao da sam ih sve, na neki način, spremala za to da odrastu, da započnu nove živote.

Šta ja da započnem? Mislim na svoj rođendan, na to što stojim pred tim velikim, dubokim klancem koji ću da preskočim prekosutra.

Biću na drugoj obali.

Imaću pedeset godina.

Panika kreće iz stomaka.

Misliti na azbuku, slobodne asocijacije, on dolazi predveče, moje lice mora da bude lice bez patnje, ja sam kiša koja nečujno pada na ono more, a da to niko ne zna, čak ni ribe.

A – azbuka mog života.

A

Avion. A, kao avion. Leteti, strah od letenja. Otkako sam rodila Luku i Martu, taj strah je postao nepodnošljiv. Deca su rodno mesto straha. Da, sada mi pada na pamet, da si me, u stvari, ti naučio da se oslobodim tog straha, ti si me, kad bolje razmislim, naučio ovo, o azbuci, o skretanju misli, o slobodnim asocijacijama, uvek si insistirao da se igramo „na slovo, na slovo“.

A.

Asocijacije koje pomažu da skrenem misli, da pažnju usredsredim na nešto drugo, da prestanem da se plašim aviona. „Afrika, pahulje, pečena ćurka“, onda, šapućeš mi bezobrazne, naše reči, guraš mi jezik u uvo, grickaš me oprezno, žudno, „žmarci“, šapućem, spuštaš novine preko krila, uzimaš moju ruku i stavljaš je na svoje pantalone, tvoja druga ruka oko moga struka, za stjuardesu i sve koji nas gledaju ti si brižni mladi muž koji drži ženu koja se

plaši gubitka kontrole, koja se plaši da poleti, koja se plaši da sleti, da se spusti, da se prizemlji, koja se plaši sopstvene sreće, kojoj su potrebne te asocijacije i ti žmarci, kojoj je potreban oslonac za normalan život, za sve što izgleda, što treba da izgleda kao normalan život, za kupovinu posteljine, za dilemu da li stavljamo beli luk u ajmokac ili ne, za letenje, za snove.

To sam ja, mlada, to je priča o strahu, ovom strahu, o svakom strahu koji me opsega, o prolaznosti, o smrti, o ponavljanju, o panici.

Ana Karenjina, heroina svakog razvoda, ona može da stane u bilo koje slovo bilo koje ženske azbuke, to je priča o krivici, o ludilu krivice.

Ali ovde nema krivice, danas niko nije kriv, svi smo apsolutno odgovorni za sopstvene sudbine, to je ta novo-otkrivena moć savremene psihologije, namenjene širokim narodnim masama, u jeftinim knjigama koje se čitaju za jednu noć i zaborave za nekoliko dana. Ta beskrajna biblioteka duhovne samopomoći, pusti druge i neka drugi puste tebe, nek' bude bez čvrstog držanja za bilo šta, drugi nisu bitni, bitno je šta osećamo mi.

Šta osećam kad kažem „a“? Moglo bi da zvuči i kao ono dugo „a“, kao jaaaauk prvog slova, kao urlik početka i kraja, ali ne zvuči tako, ovde niko ne jauče.

A.

Lako je, lakše nego što sam mislila.

Anegdota.

Ana.

Ana, mlada sabljarka. Ona nije kriva, niko se ne baca pod voz u ovoj priči, niko se ne ubija, nema nikakve tragedije, takve stvari se, jednostavno, događaju, zar ne? Ona se ne plaši letenja ni najmanje, ona ima kontrolu.

Videla sam je, videla sam je, okrnula sam je pogledom, u *Maderi*, onda kad sam već znala, kad mi je rekao, kad je otišao, videla sam na sekund to lice, i to malo telo, ima krive noge, male grudi, anoreksična Ana iz marketing agencije, na večernjem povetarcu, između stolova, između kelnera, i muzike, lake muzike za fino žvakanje.

Ana iz marketing agencije, to joj je prezime, zanimanje, opis života. Odlučna. Njegova devojka. Lice koje se teško pamti, osim te odlučnosti da uspe, da uspe u svakom pogledu, da bude sigurna, to je ono što se prvo pročita na tom licu. Želi da bude sigurna, u banci, u društvu.

U skupim cipelama, modernim, sa platformom, mora da joj je svaka druga reč na engleskom. Trideset dve? Trideset šest? Vegetarijanac? Ne, nije valjda? Flašica vode u ruci. Garderoba domaćih dizajnera. Zna da besprekorno izgovori imena svih iole značajnih dizajnera nameštaja i lampi. Sigurno dva dana odleži kad dobije menstruaciju. Serijska zavodnica oženjenih tipova. Letuje sama. Godinama. Čita *Olu* u originalu, na španskom.

Ne, ne želim da počnem s njom. Ovo je moj život, ona nije bitna. Ona je samo anegdota.

Ipak, kladim se da pomno stavlja kreme sa maksimalnim zaštitnim faktorom. Vozi snoubord, grozi se rata, samoinicijativno organizuje na *Fejsbuku* akcije za spas zelene euglene, ili nečeg sličnog, u vodama dalekih jezera. Znam taj tip. Večera salatu, pije belo vino, ne puši na

poslu. Ne propušta nijednu premijeru u JDP-u. Frenč manikir na nožnim prstima, žvaka koja miriše na crno grožđe? Mora biti da zamišlja upravo sebe, svaki put kad vidi *Garnijer* reklamu za pomadu za hidrataciju kože. Njen život, kladim se, jeste kao reklama za uloške. Izlazi sa šefom, svi izlaze sa šefom.

Rekao je da se zaljubio.

Jebite se, i ti i Ana!

Gle, ovo pomaže!

Ne plašim se više, ne drhte mi ruke.

A, kao anestezija.

Bez anestezije, onaj sjajan film Anžeja Vajde. U našem slučaju, to je metafora odlaska, civilizovanost koja ne pretpostavlja bujice emocija, nego razumevanje, završene rečenice bez znakova uzvika, bez cinizma, jednakost, puštanje, mi smo civilizovani, malo ja – malo ti, u ovom životu u kome se po pravilima smenjuju godišnja doba, sreće i suze, pobednici i gubitnici.

Doći će predveče da uzme svoje stvari.

On mi pripaljuje cigaretu, taj gotovo očinski, taj brižni dlan na mom ramenu, kao da smo saučesnici, mi i jesmo saučesnici, zurim u štep na skupom trosedu koji samo što se nije raspapao.

„Da li me slušaš, da li si tu?“, pita tiho, skrušeno, da me ne povredi.

„Da, tu sam“, kažem mirno, moj glas je jedna ravnica, smrznuta vojvođanska ravnica pre prvog snega, nešto mi

je oduzeto, samo ste mi nešto uzeli, nemam to više, ne posedujem, ne polažem prava, gotovo je, voda je krenula, nema vraćanja.

Oh, da, puštam taj glas, tvoj glas, da se razliva po mojoj glavi kao hladan tuš, hladno mi je, hladno je iako je jun, magnolije su u cvatu, sami smo u našoj dnevnoj sobi.

Bez anestezije, ali peva Anastazija.

*„And life is a road I wanna keep going
Love is a river I want to keep flowing
Life is road now and forever
Wonderful journey.“*

Pustiću te, puštam te kao što se umorni davljenik na kraju umori i odrekne splava za koji se drži, ali bilo je anestezije, bilo je anestezije, da se ne lažemo, to svaka žena oseti, to kad pokušavaš da mi olakšaš, da ne boli toliko. Ima Dejvid Her jednu divnu dramu o tome. O tome kako muškarci uvek namerno ostave neki trag. Pisamce, broj telefona, karmin na kragni košulje. To su tragovi koji se ostavljaju da bi bili otkriveni. Da bi bilo uvoda, da ne bi bilo bez anestezije.

I kako si iznenada postao zainteresovan za reklame? Baš za one koje radi *Meken*, ma nemoj?

Ako, Kipling.

„Ako možeš da zamisliš uništeno delo svog života, i bez ijedne reči ponovo da ga gradiš...“

* Život je put, i ja želim da nastavim da idem. Ljubav je reka, i ja želim da nastavim da plovim. Ljubav je put sada i uvek, divno putovanje.

Mogu li? Mogu da zamislim, mogu da zamislim, vidim taj nered u ovom redu u stanu, u životu. Bez ijedne reči, bez ropca, bez kukanja, sve će biti lako i lepo, neka niko ne brine, nikad se nisam bacila ni pred čije noge. Ali pada mi na pamet neka scena, mora da sam je negde videla, u nekom filmu, na televiziji, u nekoj knjizi, žena oko njegovih nogu, grli, sa poda, njegove noge, skupila se kao škamp oko njegovih nogu, i on, taj muškarac je vuče, to je ono „ne dam“, meni nepoznato, to „ne dam“, „nemoj“, to ne postoji kod civilizovanih, primirenih, vaspitanih, neprirodnih, kod nas koje je uništila kultura, pravila, izveštačenost, kod nas lažova, glumaca, nesrećnika sa prijatnim osmesima, nas koji čutimo, koji ne izgovaramo, nikada ne ispričamo priču do kraja, kod nas koji plutamo, koji se puštamo, ogrezili u ponavljanju, u zalogajima, u trpanju, u piću.

Alkohol.

Alkohol, tri kocke leda u čaši. Viski, da umekša, da utiša riku svih zveri što su u meni.

Danas ću da budem umerena. Jedan, dva viskija dok te čekam da dođeš, da odeš. Da skupim hrabrosti da otvorim vrata, a da ti ne kažem nijednu ružnu reč. Uz alkohol postajem hrabra, gruba, istinita, mirna, glasna. Uz vino plačem, ali nema ga više, sve je otišlo. I vino i suze.

Alkohol, u mutnoj plastičnoj flaši u kupatilu, kad se posečem u kuhinji, nož uvek reaguje na moj bes, uvek se posečem kada sam besna – kad si rekao da si se zaljubio, da to nisi planirao, da se to jednostavno desilo, kratak slučajni rez po mom kažiprstu na levoj ruci. Podsvest radi, šiklja

krv, moj bes opečen alkoholom iz plastične flaše, i onda je umiren, stegnut, zavezan čvrsto dok rana ne zaraste.

Alkohol. Alkohol, kojim te masiram kad imaš temperaturu, kojim polivam našu decu kad su bila mala i bolesna i uplakana, oblozi od rakije „oko guše“, kako je govorila moja mama, to nas leči, to nas je lečilo, naše kolektivne kijavice, nazebe, veliko i malo kašljanje, grgljanje klekovače kod zapaljenja grla, to nas je lečilo. To me je lečilo kad mi se plakalo od života, zbog sebe, zbog svih vas, gluvih, slepih, sebičnih, tajanstvenih, mračnih i divnih.

Zbog mog ličnog mraka.

Votka, to si pio. Belo za tebe, u boji za mene.

Nekada smo čuvali flašu sa viskijem, da imamo kad dođu gosti, da nazdravljamo u srećnim trenucima.

Sada je sve drugačije, pije se široko, otmeno, značajno.

Rekao si da treba da prestanem da pijem, rekao si to posle one večere, bio je to drzak, neprijatan ton, stegnuta vilica, posle guščije džigerice u beloj čokoladi. Kakvo preterivanje, i *Henensijev* moet e šandon...

Zamisli, nisam ni znala da su i oni članovi nekakvog jebenog Evropskog Komiteta Za Odgovorno Pijenje! Jesi li čuo za to? Kakva farsa! Zamisli ludilo, udruženje proizvođača alkohola za Odgovorno pijenje! Ali ja sam neodgovorna, može li žena koja zna da je muž napušta, i pre nego što on sam to zna, da bude odgovorna?

Mrziš me u tom trenutku, ne možeš da podneseš to što ne otkrivam nijedan tvoj trag, što te ne izazivam, što se pravim da oni ne postoje, što te ne pitam kome telefoniraš, kuda ideš, bilo bi ti lakše bih ja olakšala tvoju patnju, tvoju krivicu, tvoje bežanje, tvoju nesigurnost, ali čitala sam

Dejvida Hera, onu dramu, odavno, na vreme. Sve čitam. Tada je već bila, već je postojala mala krivonoga Ana iz marketing agencije. Sigurno je bila, to je bilo zimus, sećam se. Ali ja samo pružam čašu, hoću još šampanjca, koji ti plaćaš, sipaj mi, sipaj mi još, nemoj tako da me gledaš, baš mi prija.

I onda, tu su bile te flaše, to njegovo vino. Vino, skupo vino, njegov dragoceni posed, blago, taj novi znak iznenadne moći, brzog bogatstva, statusni simbol, eros tih obliha flaša, skupih, negovanih, maženih, brisanih, poslanih u specijalnom ormanu u ostavi, te skupe flaše kao grudi drske bludnice ličnog napretka, to vino koje treba da služi poeziji, istini, ljubavi, odjednom – pretvoreno u simbol sa etikete, u beskorisne podatke o berbi, o podrumu i, naravno, o ceni. Ko šiša ukus, buke, istoriju, ukus vremena, zrenja, užitak, razlog, društvo, osećaj – pije se trista evra, petsto evra, osamsto evra, piju se ekvivalenti nečijih života, jer život i jesu cifre, cedulje sa cenama, bar kodovi, vrednost. Šta sve možemo da uradimo sa tim? Da povećamo samoljublje, da poverujemo da nas ljudi više vole, da smo važni, da smo znalci, da znamo šta su prave stvari i da možemo da ih priuštimo, ali uvek pred drugima, uvek za druge. Ja to nisam, nikada nisam bila to, na napolje, za druge, ja sam introvertna.

Kad dođeš, lepo ću stati, bez pompe, bez pobedonosnog izraza na licu, bez ikakve pakosti.

„Sve je otišlo. Popila sam, sve“, reći ću.

Delila sam ga dobrim ljudima.

Sunčica je došla i rekla da je fenomenalno. Lidija ne pije vino, to znaš. Naravno da je fenomenalno! Sa Sunčicom

sam popila *Chateauf du Pape* iz 1998. Kaže da nešto bolje u životu nije probala! Za nju je to samo piće, za mene je to tvoje vino, to si ti. A posle sam otvorila i onaj iz 2000. Ne bih znala da kažem koji je bolji, ali je Sunce insistirala da joj je prvo bilo bolje.

Pomerol iz 2000? Takođe za svaku pohvalu.

Sve sam lepo zapisala, da bih ja znala kako mi je bilo. Da ne zaboravim te trenutke dok sam pila tvoj hobi, tvoj ponos, tvoj ego, tvoj društveni status. Sačuvala sam flaše, da ne misliš da sam nekom odnela, da sam nešto tvoje, nešto naše, odnela nekom drugom. Ne, sve sam sama probala. Pre neko veče otvorila sam tvoj ljubljani *St. Julien, Pauillac, St. Estèphe* iz 1996, i sjajan je, mogu da ti kažem, ali se ipak malo osećao tanin. Onda sam otvorila i onaj drugi iz 2000, ali i on, čini mi se, ako ja kao laik mogu da primetim, nije dovoljno ostario.

A, kao anestezija. To je anestezija, dragi moj.

Smejala sam se. Igrala sam sinoć, ovde, u sobi, sa tom čašom u ruci, uz bosa novu. Mislim da je pevao Vinišiuš de Moraes, znaš onaj CD što nam je snimio dobri Relja? Popila sam, ali samo dve čaše, sinoć, uz paradajz i sir.

Ne znaš, ali i *Domaine Leflaive Les Pucelles, Puligny-Montrachet Premier Cru* iz 2004. pao je sinoć! Nestvarno! Moj osetljivi nos mogao je u tragovima da nanjuši kombinaciju meda i akacijinog cveta koji uvode izvesnu udaljenu notu slatkog u bogat i divno izbalansiran kompleks ukusa, sa, ako smem slobodno da se izrazim, produženim rokom trajanja. I stvarno, traje dosad. Fenomenalno, kao mleko! Vidiš da sam i ja nešto naučila. Hiljadu dolara? Ili je reč

o *Domaine de la Romanée Conti Romanée St. Vivant* '04? Nisam sigurna. U svakom slučaju, popila sam najbolje.

Ali šta je to, uostalom, u odnosu na onu anesteziju koje nije bilo? Šta je sve to u odnosu na ono što neću popiti, što nisam mogla da popijem, da progutam?

Treba da prestanem da pijem, da, znam, nema ničeg strašnijeg od žene koja stavlja jak parfem da ubije tragove alkohola, treba da prestanem da pijem, niko ne želi ženu alkoholičarku, niko ne želi bivšu ženu alkoholičarku, niko ne želi majku alkoholičarku, znam to, neka se niko ne brine, ne pijem, ovo sada je samo da se umirim, da mi pomogne da izvedem ovu azbuku svake žene, pre nego što zazvoniš i pokupiš svoje stvari, anđele, brate!

Svinjo!

Abortus. A, kao abortus.

Tu smo, ipak, nešto dužni jedno drugom. Bar poneku reč, posle svega. Zašto mi to sada pada na pamet? Koliko ih je bilo? Dva, sa tobom. Uveravala sam sebe da je „danas to isto kao vađenje zuba“. Ali to nije isto, to stvarno nije isto, iako pomaže u stvarnosti, i taj čin, i to obrazloženje, ta priručna uteha o intervenciji, to nije isto.

I jednom, pre naše dece, pre nego što si došao, to ne znaš, to nikada nećeš znati, to žene ne govore, muškarcu ionako o tome ne znaju ništa, ali to su žive rane, sva ta nerođena deca. To nisu nokti i kosa koja se seče.

Ponekad mislim na tu decu, koja se nisu rodila, kojima nisam dala da se rode, jer svet ne bi razumeo, jer niko ne bi razumeo, jer sam bila suviše mlada, jer sam znala da neće trajati, jer je bilo glupo, jer nisam htela da me

to dete uzme, zato sam ja uzela taj mali, malecki život, bacila sam ga, dala sam da ga bace. I svest o nekakvoj krivici pred Bogom, ona je stigla mnogo kasnije, sada, kad nešto znam, kad razmišljam, stigla je, tu je, iako sam je bila zatrpala i svaki put sam vešto to pokrivala pričom o zubu i intervenciji, pristajala sam na tu vrstu neke kratkotrajne zbunjenosti, tišine, belog zločina, jer bi sve drugo bilo ludost. Nepodnošljiva ludost, koja se ne pominje, o kojoj se ne govori osim kada je reč o ucenama. Ali to nije naša priča.

„U“, ucene, to nikada nije bilo naše slovo. To se kod nas podrazumevalo, jer je posle bilo neodgovorno prema mladoj princezi i princu koje smo već imali, bilo je neodgovorno prema jednoj mladosti, posle je bilo neodgovorno prema imovini, prema stanu, prema osnovnoj školi ovih malih srećnika koji su dobili dozvolu da postoje, da ih volimo, da ih želimo, hranimo, vaspitavamo i mazimo.

Uvek moramo nešto žrtvovati da bismo dobili nešto drugo, je l' tako? Tako smo se tešili, tako sam se tešila.

Ubićemo, bez razmišljanja, ako time spasavamo sopstveni život. To je dozvoljeno, to je samoodbrana? Ako prevedemo na spasavanje, sve prolazi.

I ti, sada, spasavaš vlastiti život, tako si rekao. Da ne bi potonuo, da ne postaneš odvratan, da te ne zamrzim, da mene ne bi mrzeo, ti odlaziš.

I ne bih to mogla da nazovem kajanjem, već pre nekom prazninom. Što godine više prolaze, pomišljam kako sam ubila, kako smo ubili, lako i bez ikakve zadržke, neka mala bića koja bi sigurno bila lepša od nas, od svakog trenutka, od svake vesele mladosti. Ne, nije mi žao, na način na koji se to, možda, događa ženama koje su zbog toga, posle,

ostale bez dece, žalim ponekad upravo zato što sam ja, ja sam bila ta koja sam rekla da ta deca i Bog nisu izabrali zgodan trenutak da banu među nas. Kakav cinizam! Opšte mesto iz biografije savremene žene.

Sva naša deca rođena su na račun neke prethodne, ili sledeće, koja nisu bila te sreće.

Odjednom mi je žao. Neopisivo mi je žao.

Voda. Gutljaj vode.

A. Akva naturale.

Akvarijum, ribe koje ništa ne čuju, i more koje ćuti dok nečujno po njemu sipim.

A, kao avantura.

Bežim, trčim, lomim štikle, cepam najlonku, odlazim zato što je to jače od mene, zato što moram da odem da se vidim s njim. Puštam da me to obuzme, to lako ludilo nalik pijanstvu, odlazim u tu poslastičarnicu, kakva simbolika, među tulumbe i baklave, oh, toliko slatkog sirupa svuda okolo, ušećerenog limuna, prezli koje glume orahe, mirisa vanile, tu sam.

Došla sam koji minut pre njega, stojim, između čaša sa bozom, među plehanim pepeljarama, za pultom, ispred ogledala u kome vidim svoje lice, roze zid, plakat sladoleđa, držač za kornete i lice poslastičara u prometnoj ulici, tu sam, sa pevačem zabavnih melodija, u usponu.

„Snimiću longplej za *Jugoton*“, tako on kaže, profil mu je prelep, za glavu je viši od mene, bolje izgleda u prirodi nego na televiziji, dakle, evo dokaza da televizija dodaje kilažu.

„Koliko, tačno?“

„Sedam kilograma“, odmah odgovara, daje još podataka o televiziji, kilaži, modnim detaljima, smeje se, osmeh je divan, to je divan osmeh, još uvek ga pamtim, njegovo rame pored mog, reči su lake, ni o čemu, ja ne govorim ništa, da se ne odam, pobešla sam u avanturu, pravo sa posla, iz redakcije *Idealne domaćice*, gde sam radila kao novinar početnik.

Došao je da ga slikaju, nekom drugom je davao intervju, ja sam sedela za stolom, sa praznim papirom ispred sebe. Da, on je ušao kod mene, on je došao, on me je pozvao na kafu, šta ima loše u kafi, on me je pozvao, a ja ćutim, ćutim, ćutim, nogom diskretno ćuškam kesu u kojoj je mleko za moju decu, i svež hleb, i ren za mog muža, koji radi kao ekonomista u fabrici nameštaja, ali to prećutkujem, on to neće videti.

To neće videti, ništa neće videti, tu i nije bilo šta da se vidi osim mlade žene sa kesom, u pola tri popodne u poslastičarnici u Knez Mihailovoj, i jednog mladog čoveka koji joj nešto govori o fotografijama, intervjuu, pesmama i kako će da napravi neviđeni bum na muzičkoj sceni, sam, jer ima dobre pesme i kompozitora i aranžera, mada bi bilo bolje da osnuje grupu.

„Jer, sad grupe bolje prolaze nego solisti“, kaže ozbiljno.

Neprestano se posmatra u ogledalu, taj čovek prečesto namešta šiške, a moja deca su mala, ja nisam normalna, već se kajem, ali drhtim iznutra, jer želim da me poljubi, samo želim taj poljubac pevača, koji će da snimi ploču.

To bi bio moj treći muškarac koga ljubim.

Gutljaj kafe, dim cigarete, on guta tulumbu, u jednom zalogaju, volim taj apetit, volim što je tako gladan, saginje se ka meni, lepi svoja usta na moja, predivan susret, slatko

je, liznem slatki sirup na njegovoj gornjoj usni, zažmurim, on me ljubi, žmurim, hoću još te avanture, ja sam došla po malu, bezbednu, drhtavu avanturu od koje klecaju kolena čitavih pola sata, po to sam došla, ti o tome nemaš pojma, nikada ne bi to razumeo, otvaram oči, kratak osmeh, vrti mi se u glavi, on slučajno nogom šutne moju kesu, i čarolija nestaje. Mleko se prosipa, curi, moja deca, moj brak, sve je rasuto po podu poslastičarnice, glupa mlada žena, ošamućena od tog poljupca.

Sa usana mi sklizne glupa, smešna, starinska reč, „avantura“.

„Ovo je avantura“, kažem, i kažem da moram da idem kući, nogom ćušajući onu kesu.

„Šta si se prepala?“, kaže neotesano, nekako divljački.

„Ne, nisam“, mucam, ostavljam kesu dole, na podu, istrčavam napolje, čujem kako za mnom dobacuje.

„Vidi, molim te, pripazi da mi ne izbace nešto iz intervjua, jer sam se baš dobro obračunao sa klanovima u muzičkim kućama.“

Ne okrećem se, drhtim da ne počne da trči za mnom.

Nije krenuo. Ostao je da dovrši tulumbu.

Avantura. Kad bežimo, to je avantura. Ma kako mali beg, to je bekstvo.

Kad sam rodila Luku, odjednom sam počela da ga mrzim, svog muža. Ništa nije uradio, ničim to nije izazvao, jednostavno, odjednom mi je bio suvišan, nisam mu dala da mi priđe mesecima. Majčinski instinkt, tako jak. Možda sam otišla na poljubac sa tulumbom da vidim da li to još uvek uopšte želim. Ljubljenje, muškarce, dodire.

Odjednom, nisam mogla da podnesem tvoj miris, tvoje muvanje po kući, to što mi ugađaš, to što mi Luku uzimaš iz ruku, što ga držiš u krilu, to što si tu, što me nešto pitaš, a pomisao da bih s tobom mogla da provedem ostatak svog života odjednom mi je bila mrska, do povraćanja. Smetao si mi u mojoj sreći sa mojim malim sinom, desilo se to odjednom, jednog jutra, samo sam te pogledala i poževela da nisi tu.

Postporođajna depresija? Moguće.

Ali o tome nikom nisam govorila, o tome se ne govori, da muža odjednom ne možeš očima da vidiš, da ti je odvratan, da ti smeta, da je višak zato što je tu beba, prva beba, moja prva beba, moj sin odjednom nešto menja u meni, nekoliko meseci ne mogu da te gledam, samo mislim o tome kako te ne želim u svojoj blizini. Ali o tome se čuti, kao što se o svemu drugom čuti – govori se o važnim stvarima, o računima, o zabavištu, političkoj situaciji, besparici, ali o osećanjima, strahovima, sumnjama, o tome se ne govori, to nije erotski, to nije prijateljski, to je uvod u truljenje. Čutanje je zlato.

Zato sam valjda morala da imam tu svoju prvu avanturu, među tulumbama i baklavama, da bih ti se vratila, da te ponovo zavolim, zbog krivice, zbog slatkog sirupa na usnama, zbog prosutog mleka, nad kojim ne vredi plakati, samo taj mali nespretni pokušaj bekstva, to me je trglo, uplašilo, razoružalo, vratilo me je svima vama.

I ti to ne znaš, ti to nikada nećeš znati.

Sela sam, pušim, tek je pola tri, popila sam viski, neću više, jer dolaziš predveče da uzmeš svoje stvari.

Jedan kofer je spakovan. Još uvek ga nisam zatvorila.